

Thomas
Bernhard

**STARI
MAJSTORI**

Komedija

S njemačkoga prevela
Sandra Brkljačić

Zagreb, 2026.

Kazna odgovara krivnji: biti lišen cjelokupne volje za životom,
doveden do najvišeg stupnja prezasićenosti životom.

*Kierkegaard**

* Iz Kierkegaardovih zapisa, 25. rujna 1855, *Kierkegaards Papierer*, sv. 11 (*Løse Papierer 1853-1855*), str. 439, 1938.

S Regerom sam se u *Muzeju povijesti umjetnosti* dogovorio tek u pola dvanaest, no bio sam ondje već u pola jedanaest kako bih ga, kao što sam već duže vrijeme planirao, napokon mogao nesmetano promatrati iz idealnog kuta, piše Atzbacher. Budući da je njegovo prijedodnevno mjesto u takozvanoj dvorani Bordone nasuprot Tintoretovu *Čovjeku sa sijedom bradom*, na klupi presvučenoj baršunom, na kojoj mi je jučer nakon objašnjavanja takozvane *Olujne sonate* nastavio svoje predavanje o *umijeću fuge*, od *prije* Bacha do *poslije* Schumanna, kako se izrazio, ali pritom je svejedno sve više naginjao govoriti o Mozartu, a ne o Bachu, morao sam zauzeti poziciju u takozvanoj dvorani Sebastiano; morao sam, dakle, sasvim protivno svojem ukusu, silom prilika otrpjeti Tiziana kako bih mogao promatrati Regera pred Tintoretovim *Čovjekom sa sijedom bradom*, i to stojeći, što nije bio nedostatak, jer više volim stajati nego sjediti, pogotovo kad promatram ljude, i otkad znam za sebe, uvijek bolje promatram dok stojim nego dok sjedim, a budući da sam, na posljetku maksimalno izoštrivši pogled, iz dvorane

Sebastiano gledajući u dvoranu Bordone mogao sa strane vidjeti čitavog Regera, kojeg nije zaklanjao čak ni naslon klupe i koji je jučer, nesumnjivo uslijed nagle promjene vremena koja je nastupila prethodne noći i loše se na njega odrazila, čitavo vrijeme na glavi imao crni šešir, dakle cijelu Regerovu lijevu stranu, moja je namjera da napokon nesmetano pomno promotrim Regera uspjeta. Budući da je Reger (u zimskom kaputu), oslonjen na štap što ga je stisnuo koljenima, kako mi se činilo, potpuno koncentriran usmjerio pogled na *Čovjeka sa sijedom bradom*, nisam se morao nimalo bojati da će otkriti kako ga promatram. Čuvaru dvorane Irrsigleru (Jenö!), s kojim Regera povezuje poznanstvo već više od trideset godina, i s kojim sam i sâm (također već više od dvadeset godina) do danas uvijek bio u dobrim odnosima, kretnjom ruke dao sam do znanja da napokon želim nesmetano promatrati Regera, i svaki put kad bi se Irrsigler, točan kao sat, pojavio, pravio se kao da me uopće nema, jednako kao što se pravio da uopće nema Regera, dok je on, Irrsigler, vršeći svoju dužnost, na svoj uobičajen, svakome tko ga nije poznavao neugodan način pažljivo motrio posjetitelje galerije, kojih čak, neshvatljivo za subotu kad je ulaz besplatan, i nije bilo u velikom broju. Irrsigler ima onaj nametljivo iritantni pogled kojim se koriste čuvari u muzejima kako bi, kao što je poznato, zastrašili one posjetitelje muzeja kojima bi na pamet mogao pasti bilo kakav oblik neprihvatljivog ponašanja; njegov način da se iznenada i potpuno bešumno pojavi iza ugla bilo koje dvorane kako bi je pogledom provjerio doista je odbojan svakome tko ga ne poznaje; u onoj svojoj sivoj,

loše skrojenoj, ali neuništivoj uniformi koja mu, zakopčana krupnom crnom dugmadi, na mršavom tijelu visi kao na stalku za odjeću i s onom svojom kapom sa šiltom na glavi, sašivenom od istog sivog materijala, više podsjeća na čuvara u kazneno-popravnoj ustanovi nego na nekoga koga je država zaposlila da pazi na umjetnička djela. Irrsigler je, otkad ga poznajem, uvijek jednako blijed, iako nije bolestan, a Reger za njega već desetljećima govori da je on *državni mrtvac koji već trideset i pet godina obnaša službu u Muzeju povijesti umjetnosti*. Reger, koji već više od trideset i šest godina posjećuje Muzej povijesti umjetnosti, poznaje Irrsiglera od dana kad je stupio u službu i s njim je u potpuno prijateljskim odnosima. *Bila je potrebna tek mala svota mita kako bih si zauvijek osigurao klu-pu u dvorani Bordone*, kazao je Reger jednom prilikom prije nekoliko godina. Reger je s Irrsiglerom ušao u odnos koji se za obojicu već prije više od trideset godina pretvorio u naviku. Ako Reger, a to je nerijetko slučaj, želi biti sam dok promatra Tintorettova *Čovjeka sa sijedom bradom*, Irrsigler tada jednostavno zatvori dvoranu Bordone za posjetitelje, naprosto stane na ulaz i nikome ne dopušta da prođe. Reger treba samo dati znak rukom i Irrsigler zatvara dvoranu Bordone, ne ustručava se čak ni posjetitelje koji se već nalaze u dvorani Bordone izgurati iz dvorane jer to želi Reger. Irrsigler je izučio za stolara u Brucku na Leithi, ali još prije nego što mu je uručena potvrda da je postao kvalificirani stolarski pomoćnik, odustao je od stolarskog zanimanja kako bi postao policajac. Policija je Irrsiglera, međutim, odbila zbog *fizičke slabosti*. Njegov ujak,

brat njegove majke, koji je bio čuvar u Muzeju povijesti umjetnosti još od godine dvadeset četvrte, sredio mu je posao u Muzeju povijesti umjetnosti, *najpotplaćeniji, ali najsigurniji*, kako kaže Irrsigler. I u policiju je Irrsigler htio ići jer mu se sa zanimanjem policajca činio riješen problem odijevanja. Doživotno oblačiti jednu te istu odjeću i tu istu odjeću ne morati plaćati iz vlastitog džepa, jer mu je na raspolaganje stavlja država, to mu je, kaže, izgledalo kao ideal, a tog je mišljenja navodno bio i ujak koji ga je doveo u Muzej povijesti umjetnosti, i što se tiče tog ideala, nije bilo razlike je li zaposlen u policiji ili u Muzeju povijesti umjetnosti, policija je, doduše, plaćala više, Muzej povijesti umjetnosti manje, ali zato je služba u Muzeju povijesti umjetnosti bila neusporediva s policijskom službom, *odgovorniju, a ujedno i lakšu službu* od te u Muzeju povijesti umjetnosti on, Irrsigler, ne bi mogao ni zamisliti. U policijskoj službi, tako bar tvrdi Irrsigler, svaki dan носиš glavu u torbi, u Muzeju povijesti umjetnosti ne. Što bi ga brinula jednoličnost posla, on voli tu jednoličnost. Prijeđe dnevno četrdeset do pedeset kilometara, što mu je daleko zdravije od primjerice policijske službe gdje se glavna aktivnost sastoji u sjedenju na tvrdom uredskom stolcu, i tako do kraja života. *Radije* potajno prati *posjetitelje muzeja nego normalne ljude*, jer su posjetitelji muzeja ipak *malo ugledniji ljudi, sa smislom za umjetnost*. Pa i on sam je s vremenom usvojio takav smisao za umjetnost da bi u bilo kojem trenutku bio u stanju obaviti stručno vodstvo po Muzeju povijesti umjetnosti, u svakom slučaju kroz galeriju, ali što će mu to. Ljudi uopće ne upijaju ono što im se govori, ka-

že. *Već desetljećima muzejski vodiči izgovaraju jedno te isto, a, naravno, i gomilu besmislica, kao što kaže gospodin Reger, govori mi Irrsigler. Povjesničari umjetnosti samo zaspnu posjetitelje svojim blebetanjem, kaže Irrsigler, koji je s vremenom doslovno preuzeo mnoge, ako ne i sve Regerove rečenice. Irrsigler je Regerov glasnogovornik, gotovo sve što kaže Irrsigler rekao je Reger, već više od trideset godina Irrsigler govori ono što je rekao Reger. Ako pažljivije osluhnem, čujem Regera kako govori kroz Irrsiglera. Kad slušamo vodiče, čujemo uvijek samo blebetanje o umjetnosti koje nam ide na živce, ono nepodnošljivo blebetanje povjesničara umjetnosti o umjetnosti, kaže Irrsigler jer Reger to često govori. Sve ove slike su veličanstvene, ali ni jedna jedina nije savršena, izgovara Irrsigler Regerove riječi. Ljudi odlaze u muzej samo zato što im je rečeno da kulturni čovjek to treba činiti, a ne zato što ih to zanima, ljude umjetnost ne zanima, u svakom slučaju devedeset i devet posto čovječanstva umjetnost uopće ne zanima, kaže Irrsigler doslovno izgovarajući Regerove riječi. On, Irrsigler, imao je teško djetinjstvo, majku koja je bolovala od raka i umrla u četrdeset šestoj godini, oca koji je bio nevjeran i vječito pijan. A Bruck na Leithi je ružan, kao i sva ostala gradišćanska mjesta. Tko god može, odlazi iz Gradišća, kaže Irrsigler, ali većina njih ne može, doživotno su osuđeni na Gradišće, što je u najmanju ruku jednako strašno kao biti osuđen na doživotnu tamnicu u Steinu na Dunavu*.*

* Danas dio grada Kremsa u Donjoj Austriji.

Sve bilješke su prevoditeljčine (op. ur.).